

Pacjenci w badaniach

<https://pacjentwbadaniach.abm.gov.pl/pwb/aktualnosci/aktualne-wydarzenia-i-i/2580,Swiatowy-Tydzien-Szczepien-24-30-kwietnia-2024.html>
05.05.2024, 05:15

Światowy Tydzień Szczepień 24-30 kwietnia 2024

Światowy Tydzień Szczepień, obchodzony w ostatnim tygodniu kwietnia, ma na celu podkreślenie zbiorowego działania potrzebnego do ochrony ludzi przed chorobami, którym można zapobiegać poprzez szczepienia.

Szczepienia to prosty, bezpieczny i skuteczny sposób ochrony przed wieloma groźnymi chorobami, zanim dojdzie do kontaktu z nimi. Szczepionki zmuszają układ odpornościowy do wytwarzania przeciwciał, podobnie jak ma to miejsce w przypadku kontaktu z chorobą. Ponieważ jednak szczepionki zawierają tylko zabite lub osłabione (tzw. atenuowane) formy drobnoustrojów chorobotwórczych, takich jak wirusy lub bakterie, nie wywołują one choroby ani nie narażają na ryzyko jej powikłań. Atenuacja to sztuczne otrzymywanie odmian patogenów o znacznie obniżonej wirulencji przy równoczesnym zachowaniu ich oddziaływania immunologicznego na organizm.

Po otrzymaniu szczepionki układ odpornościowy odpowiada na szczepionkę w następujący sposób:

- Rozpoznaje atakujący drobnoustrój chorobotwórczy, taki jak wirus lub bakteria;
- Produkuje przeciwciała. Przeciwciała to białka wytwarzane naturalnie przez układ odpornościowy w celu zwalczania chorób;
- Zapamiętuje chorobę i sposób jej zwalczania. Jeśli w przyszłości zostaniemy narażeni na kontakt z tym drobnoustrojem chorobotwórczym, nasz układ odpornościowy może go szybko zniszczyć, zanim zachorujemy;

Szczepionka jest zatem bezpiecznym i sprytnym sposobem na wywołanie odpowiedzi immunologicznej w organizmie, bez wywoływania choroby. Po ekspozycji na jedną lub więcej dawek szczepionki, zazwyczaj pozostajemy chronieni przed chorobą przez lata, dekady, a nawet całe życie. To właśnie sprawia, że szczepionki są tak skuteczne.

Szczepionki chronią przed wieloma różnymi chorobami, w tym: błonica, cholera, COVID-19, choroba wywołana wirusem Ebolą, dur brzuszny, grypa, japońskie zapalenie mózgu, krztusiec, odra, ospa wietrzna, polio, rak szyjki macicy, rotawirus, różyczka, świnka, tężec, wirusowe zapalenie wątroby typu B, wścieklizna, zapalenie opon mózgowych, zapalenie płuc, żółta gorączka.

Niektóre inne szczepionki są obecnie opracowywane lub pilotowane, w tym te chroniące przed wirusem Zika lub malarią, ale nie są jeszcze powszechnie dostępne na całym świecie.

Nie wszystkie z tych szczepień mogą być wymagane w Polsce. Niektóre mogą być podawane tylko przed podróżą, w obszarach ryzyka lub osobom wykonującym zawody wysokiego ryzyka.

Podczas wieloletniego stosowania szczepionek zaobserwowano efekty heterologiczne, nazywane też

efektami poza celem lub efektami nieswoistymi. Przykładem może być stosowany na całym świecie od 100 lat jako szczepionka przeciwko gruźlicy atenuowany szczep *Mycobacterium bovis* (*M. bovis*) BCG wywierający dodatkowe korzyści kliniczne, mianowicie obniżanie stężenia glukozy we krwi u pacjentów z wieloletnią cukrzycą typu 1 (T1D, type 1 diabetes).

Doniesienia z badań klinicznych z ostatnich 15 lat wskazujące, że szczepionka przeciwko gruźlicy poprawia tempo metabolizmu węglowodanów zostaną sprawdzone w niekomercyjnym badaniu klinicznym finansowanym przez Agencję Badań Medycznych. Jest to projekt realizowany przez Uniwersytet Warszawski w konsorcjum z Uniwersytetem Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu pt. Skuteczność i bezpieczeństwo szczepionki BCG w indukowaniu częściowej remisji klinicznej u pacjentów z nowo rozpoznaną cukrzycą typu 1 - badanie DIABPOL - BCG (Nr Projektu: 2022/ABM/01/00022).

W badaniu zostanie sprawdzona hipoteza, czy wielokrotne szczepienia BCG mogą poprawić przebieg wieloletniej cukrzycy typu 1 (T1D) poprzez uzyskanie częściowej remisji klinicznej u nowo zdiagnozowanych dorosłych z T1D oraz wydłużyć czas jej trwania. Jednocześnie oceniona zostanie rola szczepionki BCG w procesie eliminacji leukocytów wywołujących chorobę, co może korzystnie wpłynąć na aktywność wewnątrzwydzielniczą trzustki zwiększając przeżywalność jej komórek i przywracając wydzielanie insuliny przez trzustkę.

Badania niekomercyjne finansowane przez Agencję Badań Medycznych prowadzone są w oparciu o preparaty i/lub metody leczenia już zarejestrowane i opisane. W opisanym projekcie mamy do czynienia z taką sytuacją, gdzie celem niekomercyjnego badania klinicznego jest zbadanie możliwości zastosowania zarejestrowanej szczepionki przeciwgruźliczej w nowym wskazaniu, a mianowicie w leczeniu cukrzycy typu 1.

Bibliografia:

- [World Immunization Week 2024 \(who.int\)](https://www.who.int/)
- [Strona główna - Polskie Towarzystwo Wakcynologii \(ptwakc.org.pl\)](https://ptwakc.org.pl/)

Autorka: Anna Bereda